1922.

9. Etnografiska avdelningen.

Sedan avdelningen under 1920 måst utrymma sina provisoriska utställningslokaler i Riksmuseets gamla byggnad, har, åtminstone tills vidare, den sista möjligheten försvunnit för densamma att låta allmänheten taga del av samlingarna. Med undantag för forskare och enskilda personer, som kommit för att erhålla upplysningar i olika frågor, ha sålunda de överfyllda, nu helt och hållet till magasin förvandlade lokalerna i Wallingatan 1 under hela året måst hållas stängda för besökande.

Som *gåvor* har avdelningen under året fått mottaga följande:

Presidenten i »De Javasche Bank» i Batavia, herr E. A. Zeilinga har genom Utrikesdepartementet överlämnat en samling malajiska vapen (42 nummer) från Sunda-öarna, de flesta från Java och Sumatra (landskapen Atjeh och Palembang), några även från Borneo (dajakiska) samt Celebes (buginesiska). Närmare angivet omfattar gåvan gamla värdefulla spjut, dolkar, kriser och svärd av olika typer, många konstnärligt bearbetade, t. ex. med ornerade fästen, skurna i ben, horn eller trä, med spjutskaft, skidor och klingor smyckade av silverbeslag eller av ornamentala ristningar och inläggningar i silver eller mässing. Nämnas må särskilt en liten rund sköld från Atjeh, konstnärligt flätad av rotang och prydd med stora genombrutna mässingsornament, javanska kriser med ytterskida av silver (bladornament) samt korta javanska svärd med fästen och stora beslag å skidorna i drivet silver.

Assistenten d:r G. Lindblom har skänkt 400 afrikanska föremål, av honom år 1920 insamlade i Kenya-kolonien (Engelska Ostafrika) och Uganda. Samlingen representerar i första hand elgoni-folket å Mount Elgon, delvis boende i grottor, samt bantu-stammarna wakitosh strax sydost om Elgon och avanyala och tiriki längre söder ut mot Victoria Nyanza. Vidare märkas enstaka arkeologiska fynd från Elgon-grottornas

asklager, huvudsakligen fragment av lerkärl. Samlingen innehåller åtskilliga intressanta föremål, som ej förekomma i andra delar av Engelska Ostafrika, representerade genom de av L. tidigare hemförda samlingarna, utan vilka peka på kulturgemenskap med trakterna nordväst om detta område, uppåt övre Nilen. Som sådana må nämnas läppknappar för kvinnor (av kalkspat l. trä), trampfällor för större antiloper samt vissa vapen. Andra föremål av intresse äro små flätade ringar, av ynglingarna strax efter omskärelsen burna som en sorts suspensoirinrättning, huvudpallar, lerkärl med grepe och primitiv orneringsteknik, ihåliga vandringsstavar med långa sugrör för öldrickning samt prover på bagandas vackra och mångformiga keramik.

Hr N. H. ELDH, distriktschef i Belgiska Kongo, har donerat 24 föremål från de inom Ituri-distriktet (platån mellan floderna Ituri och Uelle) boende mamfu (mamvu l. momvu), en bantustam, samt från dvärgfolket akka inom samma område. Från de förra märkas särskilt två vackert arbetade yxor av blodstensmalm (enl. bestämning utförd vid Sveriges Geologiska Undersökning), jordfynd av stenyxetyp och av obekant ålder, samt från dvärgarna deras typiska bågar, ett armskydd för bågskytt, ett kranium av manlig individ m. m.

Genom mecenatmedel har vidare förvärvats en mindre samling från det i Eritrea och norra Abessinien boende mensafolket m. fl. stammar, hopbragt av framlidne missionären R. SUNDSTRÖM. När denne 1911 återvände till Eritrea, erhöll han från avdelningen 1,000 kronor (mecenatmedel) att göra inköp för och åstadkom också en vacker samling. På grund av kriget kunde han emellertid ej skicka hem denna och när sedan oroligheterna bröto ut, måste han gräva ned sakerna för att rädda dem. Härunder förstördes en del och åtskilligt blev sedan stulet. Återstoden, 25 föremål, som hemförts av pastor J. IWARSON, innehåller bl. a. 5 musikinstrument, en kamelsadelväska av fårull, ett stort förhänge av olikfärgade kalvhudar att avdela hydda med samt ett pärlband med vidhängande guldmynt. Dessa smycken, som alltid göras av samma material, och endast bäras av gifta kvinnor, gå i arv och förekomma ej i handeln. De anses mycket dyrbara. Intressant är också ett skelett, som, svept i garvade kohudar, anträffades i en grotta, vars med sten fyllda öppning man av en händelse

stötte på. Det lär vara mycket länge sedan mensafolket brukade begrava sina döda i hålor.

Slutligen har lasarettsläkaren d:r A. Hansson skänkt en kinesisk tobakspipa och hr Didrik Bildt, museets mångårige gynnare, ett radband från Abessinien, bestående av 16 st. metallbeslagna kulor av mörkt trä samt försett med en hängprydnad av silver m. m.

Museets boksamling har förökats genom gåvor av grevarna E. von Rosen och B. Mörner. Den förre har sålunda överlämnat ett tjugotal avhandlingar och separat i sydamerikansk etnografi och arkeologi, den senare ett arbete över Xingu-området, Brasilien.

Bland personer, som i studiesyfte tagit del av samlingarna, märkas följande forskare: Intendenten J. G:son Carlin har studerat keramik, intendenten friherre E. Nordenskiöld, greve E. von Rosen och d:r G. Bolinder sydamerikanska och fru I. Trotzig japanska samlingar samt fil. lic. E. Salvén vävnader. Prof. Th. H. Stcherlatsky från Petersburgs universitet har studerat asiatiska samlingar och Dr. K. E. Laman Kongo-samlingar. Ur fotografi- och boksamlingarna ha under året ett stort antal utlåningar ägt rum.

Assistenten d:r Lindblom har under året vid sidan av sina löpande göromål huvudsakligen varit sysselsatt med katalogiseringsarbeten, dels av sin egen senaste samling, dels av annat under de sista åren inkommet material. Han har åtnjutit 1 månads tjänstledighet för fullgörande av militär tjänstgöringsskyldighet.

Till kvinnligt biträde vid avdelningen förordnades den 10 mars fröken Lisa Anderson, som sedan årets början upprätthållit befattningen. Hon har bl. a. utfört renskrivning av kataloger, märkning av föremål samt konserveringsarbete. Så har hon t. ex. hopsatt lerkärl samt deltagit i den genomgång och putsning av skinn- och fjädersaker, som årligen måste företagas i museet.

Jag vill här, såsom jag tidigare gjort i annat samband, passa på att ytterligare erinra om hurusom det är alldeles omöjligt att med museets fåtaliga arbetskraft och dess begränsade medel och lokalutrymme kunna fullgott svara för samlingarnas vård, då ju dessa numera nästan samtliga måste hållas nedpackade i lårar och förvaras å så vitt skilda platser som i Wallingatan 1 samt å Riksmuseets vindar vid Frescati. Det

av riksdagen å extra stat för 1922 beviljade förslagsanslaget å 2,000 kronor är alldeles otillräckligt för ändamålet.

Följande under året utgångna publikationer grunda sig mer eller mindre på avdelningen tillhörigt material:

E. von Rosen, Bland Indianer. Forskningar och äventyr i Gran Chaco. Stockholm 1921, 352 s.

Lindblom, G., Mount Elgons grottor och folk. Ymer 1921, h. 1, s. 139—184.

——, Några exempel på allmänna vilodagar bland ostafrikanska folk. Etnologiska studier, tillägnade N. E. Hammarstedt, Stockholm 1921, s. 20—26.

——, I vildmark och negerbyar, å Mount Elgon och annorstädes i Ostafrika. Upsala 1921, 214 s.

C. V. Hartman.
